

سیستان و بلوچستان

درس ۱

- ۱۲۰۰ کیلومتر مرز با افغانستان و پاکستان، ۳۰۰ کیلومتر نوار ساحلی با دریای عمان، همسایه‌ها: خراسان جنوبی، کرمان، هرمزگان، دریای عمان، پاکستان، افغانستان
- پهناورترین استان کشور است.

فعالیت

- ۱- با استفاده از نقشه تقسیمات سیاسی ایران جاهای خالی را با کلمات مناسب پر کنید:
  - ۱- استان سیستان و بلوچستان از شمال با استان خراسان جنوبی همسایه است.
  - ۲- استان ما از غرب با استان‌های کرمان و هرمزگان هم جوار است.
  - ۳- استان ما از جنوب به دریای عمان محدود است.
  - ۴- استان ما از شرق با کشورهای پاکستان و افغانستان هم مرز است.

الف) سرزمین‌های هموار: ۱- دشت سیستان ۲- جلگه باهوکلان
ب) کوهستان‌ها: ۱- تفتان ۲- کوه خواجه ۳- کود بزمان ۴- بیگ

- ۲- سرزمین‌های هموار استان را نام ببرید. هیرمند، چابهار، کندک، زابل، زهک، ایرانشهر، دلگان، نیکشهر، سرباز
۳- چرا به تفتان آتشفشان نیمه فعال می‌گویند؟ زیرا هم اکنون گاز، گوگرد و بخار آب، خاکستر و دود از دهانه آن خارج می‌شود.
۴- منطقه شمال، جنوب استان و کوه تفتان هر کدام در چه دوره‌های زمین‌شناسی به وجود آمده‌اند؟ منطقه شمال در دوره کواترنر، جنوب دوره ترشیاری و دوران سنوزوئیک، کوه تفتان دوره کواترنر

علل تنوع اقلیمی: الف) پرفشار جنب حاره، ب) بیابان‌ها، ج) اختلاف ارتفاع، د) سامانه هوایی و بادهای غربی (ه) سامانه موسمی هند
بارش: بیشترین: نیک‌شهر، خاش کمترین: زابل و میرجاوه
باد: بادهای ۱۲۰ روزه، گسترش بیابان، برودت / بیشتر در تابستان و زمستان می‌وزد
توده‌های هوا: بری قطبی، قطبی بحری، حاره‌ای بری، حاره‌ای بحری و استوایی
انواع سامانه‌ها: بادهای غربی، موسمی شبه قاره‌ای، سودانی

- ۱- نام یک توده هوای تابستانی و نام یک توده هوای زمستانی مؤثر بر استان را بنویسید. تابستانی ← حاره‌ای و استوایی
زمستانی ← بری قطبی، قطبی بحری
۳- دلایل گرم و خشک بودن استان سیستان و بلوچستان را بنویسید. سیستان و بلوچستان جولانگاه بادهای شدید و مداوم است که از اراضی بیابانی مثل دشت کویر و دشت لوت عبور می‌کنند، بسیار گرم و خشک هستند و باعث از بین رفتن پوشش گیاهی می‌شوند؛ همچنین توده‌های باران‌زا زمانی که به این استان می‌رسند تمام رطوبت خود را از دست می‌دهند و ریزش اندکی در استان دارند.

راه حل‌های کنترل محدودیت آب: ۱- کنترل جمعیت ۲- مصرف بهینه
آب‌های سطحی: الف) رودها: ۱- هیرمند (شاهرگ حیاتی سیستان) ۲- بمپور ۳- باهوکلان
ب) دریاچه‌ها: ۱- هامون (سه بخش تقسیم می‌شود: پوزک، صابری، هیرمند) ۲- هامون جاموزیان (بیشتر در کرمان)
آب‌های زیرزمینی، چشمه‌ها و قنات‌ها
ج) سدها: ۱- سدهای انحرافی (زهک) ۲- مخزنی و تغذیه‌ای (بزمان)
د) چاه نیمه‌های سیستان
خسارات ناشی از فرسایش بادی: ۱- از بین رفتن خاک، ۲- خسارت به منابع آبی، ۲- لغو پروازها، ۴- افزایش انواع بیماری‌ها
روش‌های بیابان‌زدایی: ۱- مالچ پاشی، ۲- نهال کاری، ۳- بادشکن
دو ناحیه رویی پوشش گیاهی: ۱- ایران، تورانی ۲- خلیج، عمانی
انواع جنگل: ۱- نیمه گرمسیری ۲- گرمسیری ۳- ماندابی حزا
اهمیت مراتع: حفظ خاک، تأمین علوفه، گیاهان دارویی
راه‌های ترمیم جنگل‌ها و مراتع: حفظ گسترش، حفظ مراتع، کنترل ماسه‌های روان، توسعه آبخیزداری

- ۲- به نظر شما این سدها چه نقشی در تأمین آب استان دارند؟ ۱- آب مورد نیاز برای آشامیدن و کشاورزی را تأمین می‌کنند، ۲- محلی برای جمع‌آوری روان‌آب‌های ناشی از بارندگی هستند که هم مانع از وقوع سیل می‌شود و هم می‌توان از انرژی حاصل، جهت تولید برق و بخش‌های دیگر استفاده کرد.

فعالیت

- ۱- چرا بعضی شهرها و مناطق از لحاظ حفر چاه و برداشت آب، جزء مناطق ممنوعه هستند؟ به دلیل کمبود منابع آب زیر زمینی، در این مناطق حفر چاه ممنوع است و با حفر چاه‌های بیشتر و پایین رفتن آب‌های زیرزمینی، پوشش گیاهی نابود شده، خاک فرسایش یافته و ... زمین باعث می‌شود که زمین نشست کند.
- ۲- برای کنترل مصرف بی رویه آب‌های زیر زمینی چه راه‌حل‌هایی ارائه می‌دهید؟ ۱- آموزش و ترویج فرهنگ مصرف بهینه آب ۲- استفاده از روش‌های بهینه آساری ۳- استفاده از الگوی کشت متناسب با اقلیم ۴- رعایت تقویم آبیاری با توجه به کشت بافت خاک و شرایط اقلیمی

www.sakoye10hom.blog.ir

فعالیت

- ۳- از عوامل تخریب جنگل‌ها و مراتع دو مورد دیگر را بیان کنید. ۱- عدم رعایت ظرفیت مراتع ۲- بوته کنی و قطع درختان برای مصارف سوخت و خانه سازی

درس ۵

آلودگی هوا:

- الف) منابع طبیعی: ۱- توفان‌ها و گرد و غبار (بادهای ۱۲۰ روزه) ۲- آتشفشان (تفتان) راه‌های مقابله: ۱- ایجاد ایستگاه پالایش ۲- تثبیت ذرات گرد و غبار ۳- ایجاد پوشش گیاهی
- ب) آلودگی مصنوعی: ۱- وسایل نقلیه ۲- صنایع ۳- سیستم‌های گرمایش ۴- سوزاندن زباله‌ها
- راه‌های مقابله با آلودگی آب: ۱- مدیریت صحیح ۲- تصفیه فاضلاب‌ها ۳- جلوگیری از ورود فاضلاب مقابله با آلودگی صوتی: ۱- جلوگیری از تردد خودروهای سنگین ۲- احداث نیروگاه‌های غیر دیزلی ۳- توسعه فضای سبز

فعالیت

- ۱- تحقیق کنید قبل از این که نام سیستان و بلوچستان بر روی استان گذارده شود از چه نام‌های دیگری استفاده می‌شده و رسمیت داشته است؟ ۱- در کتیبه داریوش: زرنگا یا زرنگ آمده است. ۲- نیمروز نام دیگر سیستان است. ۳- سیستان تغییر یافته سجستان یا سکستان به معنای سرزمین قوم سکا بلوچستان به اسم «مکا» یا «مکه» آمده، یونانی‌ها آن را «گد روزیا» می‌نامیدند.
- در قدیم، باتلاق‌های زیادی در بلوچستان وجود داشت و «اراینا یا ایرنیا» در زبان سانسکریت به معنای باتلاق است و از ترکیب کلمه اراینا با مکه به کلمه «مکران» یعنی سرزمین باتلاقها تبدیل شد.

درس ۷

- انواع کوچ عشایر: الف) برون استانی (از نوع بلند و مستقیم)، ب) درون استانی (کوتاه و دورانی)
- گرایش عشایر: باغداری و زندگی یکجانشینی
- آثار مثبت یکجانشینی: ۱- اشتغال پایدار، ۲- افزایش درآمد، ۳- ممانعت از حاشیه نشینی، ۴- ارائه خدمات زیربنایی (بهداشت، آموزش و ...)
- انواع شکل‌های روستا: ۱- متمرکز (وجود منابع آب)، ۲- خطی یا طولی (در مسیر رود، دره، کوهپایه)
- موانع توسعه شهری: ۱- عوامل طبیعی، باغ، رودخانه، تپه‌های ماسه‌ای ۲- عوامل جغرافیایی: راه آهن، همجواری با مرز افغانستان و پاکستان عوامل نظامی و ...

فعالیت

- ۳- فرق طرح جامع با طرح تفصیلی شهری چیست؟ طرح جامع شهری، به منظور تدوین برنامه توسعه شهری و تأمین نیازمندی‌های آن بر مبنای پیش‌بینی‌ها و اهداف توسعه شهری در یک دوره ۱۰ ساله است که بر اساس طرح جامع ناحیه تهیه می‌شود، ولی طرح تفصیلی در حقیقت، تنظیم برنامه‌های مفصل و اقدامات جزئی و دقیق است که در مناطق و محلات شهری، طراحی می‌شود و براساس معیارها و ضوابط کلی طرح جامع شهر است.
- ۴- چند طایفه عمده دیگر در استان می‌شناسید؟ نام ببرید. شیخ حسینی، دلخکی، بیابان گرد، عسبی زهی، چاکر زهی، بادپا

درس ۸

کم تراکم ترین استان کشور است. (۱۲ نفر در کیلومتر)

پیامدهای مهاجرت به شهرها:

- ۱- پیدایش حاشیه نشینی ۲- رشد افقی شهرها ۳- رشد مشاغل کاذب ۴- رشد نیکوکاری ۵- فشار بر منابع آب
- علل رشد جمعیت: ۱- بالا بودن موالید، ۲- مهاجران خارجی

۵۷

فعالیت

- ۱- جمعیت کشور چین چند نفر است؟ ۱.۳۷۹.۰۲۰.۰۰۰ (یک میلیارد و سیصد و هفتاد و نه میلیون و بیست هزار)

درس ۹

زبان مردم سیستان: فارسی دری - لهجه سیستانی (زابلی) زبان و لهجه بلوچی: ۱- گویش سرحدی و بلوچی ۲- گویش مگرانی

مذهب: شیعه، سنی حنفی

انواع بازی: کبیدی، لگوش

انواع صنایع دستی: فرش، گلیم، خورجین، سیاه چادر، گل دوزی، خامه دوزی

۵۹

فعالیت

- ۱- ویژگی های مردم سیستان چگونه است؟ خوش رفتار، پر تلاش، کم توقع، قدرشناس، مؤمن، نیکوکار
- ۲- ویژگی های مردم بلوچستان چگونه است؟ سخت کوش، میهمان نواز، مؤمن، امانت دار، مردم دار، وطن دوست

۶۰

فعالیت

- ۱- گویش مردم سیستان چگونه است؟ زبان دری و لهجه سیستانی (زابلی)
- ۲- گویش های مردمان بلوچستان چگونه است؟ بلوچی سرحدی و بلوچی مگرانی

۶۶

فعالیت

- چند نمونه از صنایع دستی استان را نام ببرید. فرش، گلیم، خورجین، سیاه چادر، گل دوزی، خامه دوزی

درس ۱۰

- ۱- شهر سوخته اولین کانون تمدن بشری ۲- چاه حسینی، کهن ترین محوطه باستانی است.

درس ۱۲

بهشت باستان شناسان: زابل، هیرمند، نیمروز و هامون

جاذبه های فرهنگی - تاریخی: ۱- شهر سوخته ۲- کوه خواجه ۳- آسپاداها ۴- آثار تاریخی زهک: الف) قلعه نو، ب) دهانه غلامان

ج) زاهدان کهنه، د) آتش گاه قلعه کله کنگ

آثار تاریخی زاهدان: ۱- بازارچه سرپوش زاهدان ۲- ساختمان دادگستری ۳- جرمک ۴- قلعه ایرندگان و ...

آثار تاریخی ایرانشهر و سرباز: ۱- قلعه بمپور ۲- قلعه ناصری

آثار تاریخی نیک شهر و قصر قند: ۱- قلعه نیک شهر ۲- قصر قند

آثار تاریخی سیب و سوران: ۱- قلعه سب ۲- قلعه گنت

آثار تاریخی چابهار: ۱- مقبره سید غلام رسول ۲- قلعه تیس (قلعه پر تغالی ها)

۹۶

فعالیت

- ۱- کدام شهرهای استان بیشترین گردشگر را در ایام نوروز دارند؟ زاهدان، چابهار، زابل، ایرانشهر، نیک شهر، خاش

درس ۱۳

تولیدات مهم کشاورزی استان:

- الف) زراعت: ۱- محصولات زراعی (غلات، جالیزی و ...) ۲- باغی (خرما، موز و ...) ۳- محصولات گلخانه‌ای (خیار، گوجه فرنگی و ...)
ب) قطب دامپروری به دلیل: ۱- بهترین نژاد گاو گوشتی ۲- گوسفند و بز بلوچی ۳- نژاد مرغ ۴- بیشترین شتر
ج) شیلات: ظرفیت بالا برای صیادی، پرورش و تکثیر میگو.
د) توانمندی در بهره‌برداری از منابع: ۱- نیروی باد ۲- نیروی خورشید ۳- نمک‌های گوناگون

درس ۱۴

مناطق آزاد تجاری: ۱- چابهار، ۲- زابل، ۳- میرجاوه

مزایای منطقه آزاد زابل

- ۱- وجود بازار مصرف وسیع، ۲- نرخ بالای بیکاری ۳- وجود پتانسیل‌های خوب (فرودگاه و ...) ۴- ظرفیت مهم گردشگری

درس ۱۵

چشم اندازه آینده: ۱- توسعه یافته شدن ۲- امنیت پایدار ۳- دارای تولیدات انبوه ۴- رشد اقتصادی مستمر ۵- برخورداری از منابع انسانی متخصص

تنگناها: ۱- شرایط طبیعی دشوار ۲- کمبود منابع طبیعی ۳- دوره‌های خشکسالی